

BISERIC'A și SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:

Pe unu anu 5 fl. — er., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contineau
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Corespondentiele se se adreseze Redactiune

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Er banii de prenumeratiune a
TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.

Cununi'a Altetiei Sale cesaro-regesci, a Archiducesei Mari'a Valeri'a.

Joi'a trecuta s'a celebrat in Ischl cununi'a Altetiei Sale cesaro-regesci Mari'a Valeria, fiic'a Majestatii Sale, augustului nostru Suveranu cu Alteti'a S'a cesoro-regésca Archiducele Franciscu Salvator, in finti'a de facia a Majestatilor Lor, Augustilor nostri Suverani si a intregii auguste case domnitórie habburgico-lotaringice.

Actulu cununiei, de carele vorbim este unu actu de bucuria nu numai pentru august'a casa domnitória, ci si pentru töte popórele monarchiei.

Si biseric'a si poporulu romanu, vecinic credintiosa traditiunilor remase din betrani, si inspirata de cele mai profunde semtieminte de loialitate si de credintia neclatita catra Pré inaltulu Tronu si august'a casa domnitória impartasind bucuria Pré inaltei curți a ridicat si in acésta di ferbinti rogatiuni catra Celu Atotputernicu pentru fericirea Augustilor Miri, a Majestatilor Lor si a intregii auguste case domnitórie.

Acésta bucuria si aceste semtieminte de profunda iubire ale bisericei si poporului romanu sunt o espressiune naturala si fidela a recunoscintiei bisericei si poporului romanu pentru binefacerile, primite din indurarea Majestatii Sale si a pré gloriosilor intru aducere aminte suverani din pré inalt'a casa domnitória.

Poporulu romanu nu uita nici odata binefacerile primite, si pentru acestu poporu este di de serbatore si bucuria ori ce momentu, in carele pote se-si esprime recunoscintia si multiemirea facia de cei ce i-au facut bine.

Di de serbatore si de bucuria este pentru poporulu romanu bucuria augustilor Sei Suverani.

Si deci alaturandu-ne si noi bucuriei bisericei si poporului romanu ne ridicàm de nou glasulu catra Domnulu Ceriului si alu pamantului pentru indelung'a viétia si deplin'a fericire a Majestatilor Lor, augustilor nostri Suverani, a augustilor Miri si a intregii case domnitórie.

Se traiésca intru multi fericiti ani!

Scól'a superióra de fetitie cu internatu in Aradu.

Societatea romanésca din Aradu si provincia a facut unu insemnatu pasu inainte intru desvoltarea culturala a bisericei si neamului romanescu din a-ceste pàrti.

Reuniunea femeilor romane de aici deschide la 1. Octombrie a. c. stilulu nou o scóla superióra de fetitie, confessională greco-orientala romana cu 6 clase, imbinata cu unu internatu, si organizata dupa töte recerintiele pedagogiei moderne; si astfelui se realiséza o vechia dorintia a societătii romane din Arad si provincia, — si se satisfac unei insemnate trubuntie culturali.

Comitetul reuniunei va emite in curend avisul seu catra publicu despre deschiderea acestei scóle programulu si conditiunile de primire. Si pana atunci insecredem, ca facem unu bunu servitiu publicului nostru si cu deosebire parintilor, cari dorescu a-si crescet fetitiele in acésta scóla, constatand ca planulu de invetiamentu este intocmitu astfelui, că elevele se primésca o educatiune religioasa-morală cât mai ingrijita si o instructiune, carea se cores-

punda pre deplin trebuintelor culturale ale femeii romane.

In cele 4 clase dântai ale acestei scôle se vor predá obiectele de invetiamentu, prescrise pentru cele 4 clase din urma ale scôlei poporale elementarie ; ér in cele doue clase superiore, si anume in clasele a cincea si a siese a se vor predá obiectele de invetiamentu prescrise prin legea regnicolara de instructiune pentru scôlele superiore de fete, langa cari se va mai adaoge : limb'a germana, limb'a francesa, si instructiunea in piano ; ér lucrul de mana se va predá in conformitate cu trebuintele societăti nôstre si cu deosebita privire la desvoltarea industriei de casa. Notâm apoi ca tendenția reuniunei este, că cele doue clase superiore dupa doi, trei ani, se-le augmenteze, si se-le ridice la 4 clase.

Corpulu didacticu alu acestei scôle acum la inceputa se va compune din 2 invetiatórie si din mai multi dintre membri corpului profesoralu dela institutulu pedagogico-teologicu din Aradu.

Scól'a si internatulu se va instalá in anulu acesta in cas'a noua diecesana de langa biseric'a catedrala. Internatul va stá sub ingrijirea corpului didacticu si in specialu sub ingrijirea invetiatórelor, cari vor avé locuint'a in internat. Elevele interne vor avé in internat intréga provederea pre langa o plata anuala de 200 fl. v. a. ; ér elevele externe vor solví pentru instructiune sum'a de 2 fl. v. a. la luna.

Supraveghiarea si inspectiunea asupra acestei scôle o va avé comitetulu reuniunei si consistoriulu eparchialu din Aradu conform dispusetiunilor statutului organicu.

Faptulu acesta, ca scól'a din cestiune că scôla confessională este sub supraveghiarea societătii dâmelor romane de aici si sub inspectiunea bisericei ne este cea mai puternica garantia despre prosperearea scôlei ; — deórece pana acum, multiemita lui Ddieu, tóte intreprinderile nationale culturali, cari s'au initiat sub scutulu bisericei, tóte au succesu. Biseric'a representéza trainicia si progresu ; ér trainici'a si progresulu sunt bas'a esistentiei si a infloririi tuturor scôlelor nôstre.

Biseric'a si natiunea se bucura de infinitiarea acestei scôle, pentru ca fiecare scôla noua de ale nôstre confirma cu cuvintele fericitului Metropolit Siagun'a : „Innoiesce-te Ierusalime“ — o innoire a vietii si desvoltării bisericei si poporului romanu.

Dar scól'a din cestiune representéza si mai

multu decât acésta, representéza spiritulu bisericei in societatea nôstra si o incredere deplina a acestei societăti in biserica, că corporatiune capace de a conduce cu succesu destinele vietii si desvoltării poporului romanu.

In biserica si prin biserica „innoisavor că ale vulturului“ forciile si puterea de viétia a poporului romanu.

Scól'a de fete din Arad se deschide la 1 Octombrie cal. nou anulu currentu. Ea va inaintá si progresá, — pentru ca Domnulu este cu noi, si Domnulu grijesce de biseric'a S'a si de institutiunile bisericei Sale !

Representantii teologiei scientifice din restimpulu apologetico-polemice.

(Continuare.)

Pe când tóte scrierile apologetice enumerate, fara exceptiune, sunt scrise de Tertullian nainte de trecerea sa la montanismu, (o direcțiune rigoristica-schismatica din secl. alu II-le), pe atunci unele din opurile sale polemico-dogmatice sunt compuse nainte, altele insedupa acésta trecere a sa, prin urmare dupa a. 202 d. Chr. Cu tóte acestea in lucrările din urma caracterulu montanicu e cu multu mai putien marcatu, decât in scrierile sale practice seu morale din acelasi timpu.

a) Dintre opurile polemico-dogmatische scrise nainte de a. 202 merita amintire : 1) Cartea intitulata „De praescriptione haereticorum“ (Despre intempiarea procesuala contra ereticilor). In dreptulu romanu cuvîntulu „praescription“ insémna atât dreptulu de inventare, prescriptiune, cât si orice intempiare, cu care si prin care se respinge parerea, socotint'a si caus'a contrariului ; astfeliu de intimpare face si Tertullian in scrierea acésta. Acusele si bârfelele ereticesci indreptate asupra bisericei ortodoxe le intimpina, dovedindu in acestu opu, că biseric'a lui Christos fatia de cele eretice are in favorea sa principiile verităti, originalităti si proprietăti (principia veritatis, principalitatis et proprietatis). Voesce se dica prin aceste cuvinte, că biseric'a ortodoxa e cea adeverata, pentru ca ea e intemeiata de insusi collegiulu apostolicu ; ea e cea mai vecchia si prin urmare cea originala, pentru a exista dela incepulu si inaintea tuturor eresilor ; in urma ea e proprietariulu săntei scripturi, intru căt documentele sănte sunt scrise de s. apostoli si suntu date bisericei spre pastrare ; asia dara numai biseric'a ortodoxa posiede acele documente autentice, cu ajutoriulu căror se poate dovedi adeve-

ritatea ei si falsitatea eresilor. Iuri istul lui Tertullian volesce se demustre deci ereticiloru, ca ei nici chiar din punctu de vedere juridic nu se potu redică contr'a bisericiei ortodoxe, prin urmare, ca ei stau pe terenu ilegalu, n'au dreptate când se lupta si pôrta proces cu adeverat'a biserica ortodoxa. 2) In opulu „De baptismo“ (despre botezu) arata contr'a gnosticiloru, ca materia botezului e numai apa, si ca prin urmare ea e de neaparata trebuintia la actulu botezarei; espune totodata si renunțial'a botezului, dar observa, ca nu consumte cu datin'a bisericesca de a se boteza si copiii, crede deci, ca botezarea lor ar trebuí se amane pana la o etate mai inaintata.

b) Din timpulu montanicu a lui Tertullian avem urmatorile scrieri polemico-dogmatice, in cari montanismul lui nu e Asia de pronunciatusi batatoriu la ochi ca in opurile lui practice: 1) „De carne Christi“ (despre trupulu lui Chr.) indreptata contr'a dochetiloru (eretici din restimpulu apostolicu, cari invetiau ca Chr. a avut unu trupu parutu, seu numai la aparentia). In acestu opu se nevoiesce elu a dovedi, ca Chr. a avut trupu adeveratu omenescu. 2) „De resurrectione carnis“ e cartea, in carea arata contr'a gnosticiloru, ca nesmintitul va ave locu o inviere a trupuriloru omenesci. 3) „De anima“ e acel opu, in carele dovedesce gnosticiloru, ca sufletul omenescu nu e o emanatiune dñieșca, ci e creatu de Ddieu, si e ceva substanțialu, seu, cum dice elu: cev'a corporalul, intielegend inse sub „corporal“, tot ce esista in realitate; pentru ca aflam la Tertullian cuvintele: „Omnis quod est, corpus est. Nisi est incorporale, nisi quod non est“; adeca: „tot aceea ce nu esista, nu e corporalul. Ba, chiar si despre Ddieu afirma: „Quis enim negabit, Deum corpus esse, et si Deus spiritus est“ (cine va nega ca Ddieu e corpu, desi Ddieu e spiritu). Din tôte aceste prealamanitul se vede, ca elu sub „corpus“ intielege cev'a ce esista in realitate, in fapta, deci identifica conceptulu „corpus“ cu conceptulu „substantia“. 4) A polemisat cu gnosticii in specialu in scrierile: „Adversus Valentianos“ (Valentin a fost intemeiatoriulu unei secte gnostice), „adversus Marcionem“ in 5 cărti, (Marcion, din Sinope in Pont, unu gnosticu insemnatu din secl. alu II.), „adversus Hermogenem“ (Hermogen, unu pictor din Africa de nord, a fost contimpuranu cu Tertullian si gnostic vestit). 5. In urma cartea intitulata: „Adversus Praxeam“, in carea combate pe antitrinitariulu seu monarchianulu Praxe a nu numai pentru doctrinele sale retacite cu privire la trinitate seu s. treime, ci si pentru dusmani'a lui fatia de montanism, a carui adherentu infocatu a fost Tertullian.

c) Si lucrările lui practice, seu morale

inca le vom considera, dupa cum sunt scrise nantele seu dupa trecerea sa la montanism.

Nante de periodulu seu montanicu compusu Tertullian urmatoriele scrieri de cuprinsu practicu seu moralu: „De oratione“ (despre rugaciune), in carea vorbesce in genere despre rugaciune, er in specialu explica rugaciunea domnescă. „De pacientia“, in carea de si nerabdatoriu, totusi indemna si provoca la rebdare, sperandu, ca si elu insusi se va indreptă. Prin opulu „Ad Martyres“ indemna pre credinciosi la suportarea martirului. In opulu seu „De poenitentia“ de si transpira rigorismulu lui, totusi invetia, ca celu ce face caintia biserica ii-pot iertă pecatulu de morte, ce l-a comis. „Ad uxorem“ (catra socia) e cartea, prin carea, sfatuesce pe nevasta sa, ca dupa mórtea lui se nu se casatorëscă a două ora; er daca totusi ar voi se o faca acestă, celu putienu se nu mérge dupa unu pagân. Combate lucusulu femeiloru, si 'l presinta ca nedemnu de o crestina adeverata si religioasa in lucrarea sa: „De cultu feminarum“. „De spectaculis“ e titlulu cărtii, in carea desmântala pe crestini de a luă parte la priveliscele seu spectaculele pagâne, unde ved si audu ei lucruri, ce trebuesce se-le vatame semtiulu bunu, si se-ii scandalizeze. In urma opulu „De idolatria“, in carele feresce pe crestini de a luă parte la tot ce sta in legatura cu idolatria, chiar si la fabricarea de unelte si alte trebuintie idolatrice.

d) Din timpulu seu montanicu esista multe scrieri practice seu morale, din cari se vede rigorismulu celu mare a lui Tertullian, si dintre cari unele sunt scrise cu tendentia polemica fatia de biserica ortodoxa, pe carea o acusa de laxitate, si de usurparea dreptului de a iertă peccatele cele grele, care dreptu nu i-se cuvine, caci e unu dreptu exclusiv a lui Ddieu. Opurile acestea suntu: „De exhortatione castitatis“ si „De monogamia“, prin cari indemna la curatie seu castitate, si declara casatori'a a două de o desfrâname seu necuratie. In scrierea „De pudicitia“ revoca doctrin'a spusa in cartea „De poenitentia“ si invetia, ca peccatele grele, intre cari si desfrenarea, nu se pot iertă de catra biserica, si ca atari peccatosi trebuesce se remana escomunicati prin tota vieti'a lor. „De fuga in persecutione“ e opulu, in carele dice, ca fug'a in timpu de persecutare seu prigoniare e o apostasie seu lepadare de Christosu, si prin urmare demna de escomunicare pana la morte. „De jejunis aduersus Psychicos“ (Despre postu in contr'a Psychicilor; astfelui ii numesce pe ortodoxi), aici combate disciplin'a seu pracs'a de ajunare a bisericiei ortodoxe ca prea laxa, si cere o inasprire a acestei disciplini. In cartea „De corona militis“ lauda ostasiulu, carele a refusat de a primi si purta cununa' ostasiésca, ce ii s'a oferit de catra mai marii sei,

sub cuventu, că asia ceva nu se cuvinte unui creslinu se pôrte. „De pallio“ (despre mantaua) e lucrarea, in carea cu multu sarcasmu se apara contr'a pagâniloru, cari 'si bateau jocu de elu si 'l rideau, pentru că a parasit uog'a de advocatu, ce a purtat-o mai nainte, si a imbracatu mantau'a filosofiloru, ceea ce ar insemnă, că a trecutu de pe calu pe mâgariu, adeca dela ceva mai superioru la cev'a mai inferioru. — Celealte scrieri autentice, cari ni s'au pastratu, sunt de mai putienă insemnatare. — Cele neautentice si indoiöse, cari provin sub numele lui Tertullian. le trecem cu vederea.

(Va urmă.)

Dr. Tr. Puticiu.

Individualitatea in educatiune.

(Continuare si fine.)

In tôte scólele amintite are se se dea o cultura generala, inse in cantitate si forma diferita, conform cu exigentiele vietiei practice, cari altcum suntu la poporulu de rînd, altcum la clas'a de mijlocu, si ér altcum la clas'a inteligenta. Daca nu vei tiené contu de aceste cerintie, atunci cum vei puté se realizezi cu mijlocele educative aceea, ce trebuie se realizezi? Aici zace punctulu de gravitatiiune alu acestei cestiuni.

Daca recunoscem de rationale din punctu de vedere pedagogicu categoriile de scóle esistente, prin acést'a trebuie se recunoscem, că si planurile loru de invetiamentu au se ne prezinte caractere distincte. Asia in scólele poporale, altcum are se fia planulu de invetiamentu intocmitu in punctulu materialului de invetiamentu atât ca calitate, cât si ca estensiune, desí in fondu si aceste inca au menitiunea de a da o cultura generala, ca si scólele civile si ca si scólele secundare; tot asemenea au se fie diferite planurile de invetiamentu si in aceste dôue categorii de scóle, deore-ce punctele de vedere pentru preagatirea speciala a claselor de mijlocu si superiore suntu diferite, si au prin urmare se fie alttele si basale propedeutice (pregatitóre) pentru scólele speciale, in cari au se intre fitorii membrii ai acestoru clase sociale.

Daca este atât de mare deosebirea la aceste scóle, cu cât mai mare are se fie ea la scólele dintre secolul barbatescu si femeiescu. Conform naturei distincte si a ocupatiuniloru diferite ce le astépta, planurile lor se deosebescu esentialu unele de altele. Desí in planurile scóleloru de fete inca au se intre cunoșintele din ramurile sciintielor: istorice, naturale si formale, totusi altele vor fi aici si acolo. Natur'a femeii fiind in prepondranti'a ei sentimentală, urmăza, că si sciintiele au se tienă contu de acést'a; ocupatiunile lor viitoré fiind deosebite, nu e permis a perde nici acestu punctu de vedere din educatiunea lor. Unde nu se tiene cont de aceste doue cerintie, acolo se comite gresiel'a cea mai mare in educatiunea

lor. Unde nu se tiene cont de aceste doue cerintie, acolo se comite gresiel'a cea mai mare in educatiunea fetitielor, acolo se tinde a pune societatea pe bas'a emancipare i false, cum ea incepe a se validită pe ici colea si in societatea européna, dar cu mai multa putere i-si ridică capulu in Americ'a, tiér'a progressului si si a extravaganta natiilor. Noi nu am dorí unu asemenea sistem de crescere fizicelor romane si avem sfint'a datorinti'a se lucrăm intr'acolo, că se paraliză ori-si-ce manifestatiune de atare natura, fie ea venita, din ori-si-care parte si se tindem din tôte puterile a pune educatiunea femeii romane pe bas'a adverata si solida: a casniciei, vietii familiare, facend din ea o sotia adverata, mama de modelu si economa buna tôte aceste fundate pre principiulu individualitatii noastre nationale romanesci.

In cele pana ací atinse am avut in vedere numai scólele cu planurile lor, urmăza acum se ne dam séma si de o consecintia a individualitatii pentru metodic'a invetiamentului, luata in intielesu propriu. Fiind viatia spirituala a elevilor deosebita, trebuie ca si tractarea materialului se o aiba pe acést'a in privire. De ací ar urmá, ca noi se avem atâtea scóle, câti individi si prin urmare ar fi se se sustiena numai educatiunea privata, singuratica. Motive forte grave vorbescu inse in contra unei atari educatiuni si principiului de mai susu se satisfac si atunci, daca se infintieza scóle diferite pentru individi, in cari la considerarea individualitatiloru se se procéda pre ocale de mijlocu. Numai acelu invetiatoru va puté se aiba rezultatu deplin cu elevii sei, care va tiené cont de cunoșintiele, ce le aducu elevii cu sine in scóla. Ideile ce le au dejá elevii, numite in psichologia idei a perspective, au se servésca de baza pentru primirea ideilor noue si fara a pregatí terenul pentru primirea lor nu este cu putintia, ca sementi'a aruncata se aduca fructele dorite. Acést'a are se se intempe in tôte obiectele din invetiamentu; totdeauna invetiatoriulu trebuie se-si dea séma despre ideile pregatitóre, ce le vor fi avend elevii la unu materialu óre-care. Chiar si planulu de invetiamentu are se pregatésca acesta, cum apriatu se pôte vedé din cuvintele lui Herbart: „A ordina intreg invetiamentulu dela cele dintâi incepaturi ale sale si pana la fine astfelu incât cele premergetóre se predispusa pe elevu pentru cele urmatóre, a fost punctulu principalu de vedere, pe care l'am urmarit in mai multe serieri ale mele.“¹⁾

Se intielege că asia ceva reclama precepere atât dela autoritatile scolare, cari compunu planurile de invetiamentu, cât si dela personele didactice, cari au se predea materialulu propusu.

Pana a ne desparti de acestu obiectu mai avem se amintim si aceea, că pentru a succede cele pre-

¹⁾ Willmann Päd. Schrift II. Band 284.

tinse, este neaparatu de lipsa, ca persoanele de scóla se se stradueasca a studia cu deamenuntulu individualitatile elevilor lor incredintati. Esperientiele facute se le consulteze in o conferintia speciala pentru acestu scopu si se-si intocmesca procederea dupa acestea.²⁾

Intemplantu-se tóte acestea in o scóla, despre aceea putem sustiené cu conscientia cea mai linisita, ca se afla pusa pe o adeverata bas'a pedagogic'a si resultatele dobandite vor dovedi pe deplin, de cát importantia este o scóla buna in nesuintiele culturale ale omenimeei.

(Dupa program'a scólei civile de fete din Sibiu.)

Dr. Petru Span.

D I V E R S E.

* **Pré Santi'a Sa**, parintele Episcopu alu Aradului Ioanu Metianu, a sositu acasa Vineri'a trecuta.

* **Espositiunea industriala din Aradu** s'a deschis ieri la 10 óre inainte de amédi fiind de facia si Escelent'i'a Sa, dlu ministru Baross, si siefii tuturor autoritatilor din orasii si comitatul.

* **Inscintiare.** „Reniunea femeilor romane din Brasiovu“ a infiintatu, dupa cum se scie, unu „Internat“ cu scopu de a instrui fetitie din clas'a de mijlocu a societătii românesci in menajulu casei, precum si in diferite lucruri de mâna, ce cadu in sfer'a unei bune económe. Reuniunea intretiene si subventionéza acestu internat cu o suma cunoscute, numai pentru cát se pót primi fetitie cu o tacsa cât se pót de scadiuta. In acestu internat se invatia: a) A pregati tot feliul de mânări; b) A spalá si a calcá tot felul de albituri; c) A croisi si a cósse cu masin'a tot feliul de albituri si vesminte; d) A cultivá legumi si e) Reguli higienice. Pentru completarea cunoscintielor castigate in scóla s'a introdusu si unu cursu din religiune, limb'a româna, magiara si din aritmetica. In acestu internat se primescu fetitie romane, cari vor fi absolvatu celu putienu 3 (trei) clase primare, si vor fi inplinitu celu putienu doi-spre-diece ani. Tacs'a pentru intretienere si instructiune 12 fl. pe luna platita anticipativu. Fetitie orfane si serace potu fi primite gratuitu in internat. Fetitie din Brasiovu, cari ar voi se petréca in internat numai peste di, platescu pentru tóta instructiunea si pentru prândiu. si ojina cát 8 fl. pe luna. Deórece numerulu elevelor, ce se potu primi in acestu internat, este restrinsu, de aceea se invita parintii si tuturorii a se insinua la subscris'a presiedinta. Primirea elevelor in internat se va face dela 25 Augustu incolo. La primire are se aduca fiecare eleva albiturile si vestimentele necesare, precum si asternutulu de patu. Informatiuni mai de aprope se potu primi dela presiedint'a, dela actuarulu Reuniunei si dela director'a internatului D-n'a Min'a Stoian-

vici, care locuesce in Prundu Nr. 1388. — Agnes Dusioiu, presiedinta Lazaru Nastasi, prof. gimn. si actuarulu Reuniunei.

+ **Necrologu.** Maria Popoviu nascuta Drégiciu cát socie in numele seu si a filor sei Atanasiu, preot in Apaten, Ioanu teolog, a fiicelor săle Floare maritata Capitanu, Anna maritata Topai, a jinerilor sei Massimiliana Capitanu preot in Susag, Stefanu F. Teodoru preot in Tasiadu, Simionu Topai economu in Berechiu; a nepotilor sei minorenf Petru si Valeriu Popoviciu a nepotilor Mihaiu Popescu, notariu cercualu in M. Lazuri, Petru Popoviciu preot in Cociub'a, a cuscru lui seu Moise Marchisiu preot in Vadasu, a nororei săle Lucretia Popoviciu, nascuta Marchisiu, precum si in numele numerosilor consengeni cu inim'a înfrânta de durere aduce la cunscintia tuturor rudenilor, amicilor si cunoștilor cát neindurat'a moarte râpi dintre cei vii la 9/21 Iuliu p. m. pe neuitatulu sociu, respective tata etc. A tanasiu Popoviciu, parochu in Berechiu in etate de 65 ani si 42 ani ai fericei sale casatorii si preotii.

Osemintele defunctului sau depusu in cimiteriulu din Berechiu la 11/23 l. c. cu o solemnitate rara si chiar si ne mai vediuta in Lunc'a de padure, la carea au servit 8 preoti si 10 invetitori, in present'a intelligentii din locu si pregiurime fara exceptiune de nationalitate, precum si a intregilor credintiosi poporeni din Berechin.

Defunctulu si-a derivatu originea dintr'o familia vecine preoțiesca, a fost unu preotu de modelu, parinte adeverat sufletesc alu turmei sale ceea-ce ii servesce si spre cea mai mare lauda, cát la cuventarea funebrala rostita de Drul Georgiu Vasiarhanu preotu in Talposiu poporulu a erumputu in plangere si suspine, ér petrecandu-lu la mormentu intregu poporulu esclamá din inima, dicând: „acuma ducemu pre tat'a nostru la odichn'a vecinica.“

Atotputerniculu Domnedieu pre neconsolabil'a sa socia si familia remasa in doliu se o mangaie, cát se o pótă suportá si pre acést'a a doua grea lovitura a sortii petrecuta in decursu de două septamani de dile; ér pre defunctulu cát si pre unu adeverat parinte sufletescu se-lu odichnésca intre cei drepti. — Fie-i tierin'a usiora si memori'a binecuventata! — Berechiu, la 11/23. Iuliu 1890. — Unu participantu.

* **Multiemita publica.** La apelulu facutu de comunitatea bisericesc'a ort rom. din Jabar, — pentru oferte benevolе pre séma continuarii a zidirii bisericii d'acolo, — incurgéndu din mai multe parti oferte — am onore a esprimá pre acést'a cale multiemita publica tuturor acelor onoratori cari au contribuitu cu denariulu lor la ridicarea — respective finirea Sionului, si anume:

Cu lista a 3-a colectante Dl. Laurentiu Barzu, paroch ort. rom. in Bacamezeu, s'a incassatu: 4 fl. v. a. Dl. L. Barzu, parochu a contribuitu cu 1 fl. cassada s. biserici cu 1 fl., Dlu Filip Dumitru invetitoriu cu 50 cr. Dnii George Murarescu cu 20 cr, Mateiu Remetean, Petru Murarescu, Dionisie Murarescu, George Nistor, George Ciucuriti'a, Arsenie Lungu cát cu 10 cr., ér Mari Moger si Simeon Remetean cát cu 5 cr.

Cu lista a 11-a. Colectante Dlu Ioan Popoviciu,

²⁾ Bergner. Materialien zur speciellen Pädagogik p. 281—282.

parochu ort. rom. in Soborsinu, s'a incassat 1 fl. v. a. contribuirea mai multoru credinciosi.

Cu lista a 18-a. Colectante Dlu Ioan Popoviciu, preot ort. rom. in Honoriciu, s'an incassat: 8 fl 35 cr., Dlu I. Popoviciu, preot a contricuitu cu 1 fl. Damaschin Caprariu invetiatoriu cu 50 cr., Traila Milu epitropu cu 30 cr., Lazar Popoviciu jude com. cu 50 cr. Cu tasul s'an adunatu 85 cr., Traila Madrone, Traila Lazar, Filip David, Damaschin Madrone si Eva Stoian câte cu 50 cr., Damaschin Milu, cu 40 cr., Lazar David cu 30 cr., Nicolae Madrone, Elisaveta Alexandru, Dimitrie Blajovan, George Lazar Ioan Adam, Petru Radivoiu, Ioan Fole, Nicolae Mustatia si Trandafir Marsievina câte cu 20' cr. ér Petru Fole si Ioanu Vasiu câte cu 10 cr.

Cu list'a a 24-a colectante Dlu George Popoviciu parochu ort. rom. in Cliciova, s'an incassat 4 fl. 90 cr. v. a. Dlu G. Popoviciu, preotu a contribuitu cu 1 fl., cassada s. biserici cu 1 fl., Dlu Dionisie Grozescu parochu, Bulra Sandru, Flore Popoviciu, Iuliana Grozescu ambe preotese si Berta Buha câte cu 50 cr. ér Ioanu Barbon si An'a Ilies câte cu 20 cr.

INVITARE DE PRENUMERATIUNE.*)

Tinar'a nostra literatura are tiebuintia de totte producetele, ce an isvorit din spiritulu poporului romanescu. Fiind suscrisulu convinsu, că dora din nici unu ramu alu literaturei nostre poporali nu avemu asiá de pucine produse adunate, ca din alu

„Colindiloru religiose-morali“

mi-am datu silint'a si, cutrierand comitatele Aradu si Biharea, am adunatu o coclectiune bogata de piese orginali, ce nu au ajuns la cunoscintia on. publicu pre calea publicitatii. Fiind convinsu, că prin publicarea loru facu servitiu placutu carturariloru nostri de pretotindenea, m' am resolvit se le si publicu intro brosura dedicata poporului romanu, care ar trebui se apara pana la inceputulu lunei Decembre a.c. Dar fiind-că starea materiala nu-mi permite a potea suportá spesele de tipariu, de aceea mieu libertatea se apeleză la bunavointia on. publicu si indeosebi a stimatiloru confrati invetiatori cu rogarea umilita, se binevoiesca pana la 15 Septembre n. a c. a-mi aduce la cunoscintia numerulu exemplariloru, ce ar dorí se le procureze, post'a si loculu unde asi avea se le transmitu, pre cum si numele si caracterulu procuratorului. — Unu exemplariu va consta 25 cr. v. a., ér tot dela 10 exemplarie se va dà rabatu unulu.

Siomoschesiu 1 Augustu n. 1890.

Teodoru Daflu, m. p.
invetiat. rom. gr. or.

Concurs e.

Concursu se publica la döue stipendie câte de 300 floreni v. a. annuali, pentru facultatea filosofica.

Dela recurinti se receru conditiunile: a) roman gr. or. din dieces'a Aradului, a-se dovedi cu estrasu de botezu; b) testimoniu de maturitate cu calculi buni; c) atestatu dela medicu, relativu la starea sanitaria, si d) atestatu dela comun'a civila seu dela parochia, relativu la starea eco-

nomica si sociala, e) se obliga recurintele ca dupa absolvare barem cinci ani se stee la dispusetiunea Consistoriului pentru aplicare in functiune corespondietória.

Recursele a-se substerne aici pana la **1. Augustu st. vechiu a. c.**

Consistoriulu eparchialu.

Aradu, din siedint'a consistoriala tienuta in 16 Iunie 1890.

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopulu Aradului.

In alumneulu Zsiga-ianu din Oradea mare, afara de cei primiti se mai primescu pe a n u l u s o l . 1 8 9 0 . 9 1 . că alumnisti stipendisti inca 2 (d o i) elevi romani gr. or. cari voru studia la Gymnasiulu ori la scólele reale seu la academi'a de drepturi din locu, cari gratuitu voru capetá provisiunea intréga in acestu institutu.

Recursele adjustate cu:

- a) Estrasu de botezu,
- b) Testimoniu scolasticu,
- c) Atestatu de paupertate, si

d) Certificatu despre vaccinare, adresate Senatului fundationalu sunt a se trimite pana la **3/15 Augstu a. c.** la protopopulu Oradii mari, Toma Pacala, in Oradea mare, (Nagyvárad).

Totodata se aviséa On. publicu interesatu că in institutulu acest'a voru puté fi primiti si voru capetá provisiune intréga si elevi pe plata de căte 16 fl. la luna, cari fiind romani gr. or. vor studia la scólele din locu, si cari voru fi supusi disciplinei institutului.

Insinuarile au se se faca la Domnulu advocatu Nicolau Zgre, in Oradea mere, pana la finea lunei lui Augustu a. c.

Oradea-mare, 29. Iuniu (11. Inliu). 1890.

*Senatulu fundatiunei
Zsiga-iane din Oradea-mare.*

Se escrie concursu pentru statiunea invetiatorésca din comun'a filie Temesestl, cu terminu de alegere pe **29. Iuliu st. v. 1890.**

Emolumintele anuali: 192 fl., 8 fl. pentru curatoritu, 10 orgii de lemne, din care are a se incaldi si scol'a, 8 fl. pentru conferintie, $\frac{1}{2}$ sessiune pamantu aratoriu, care fara spese adeca dat in parte reprezinta unu venitul anualu minimum de 100 fl., in fine: cuartiru liberu si gradina de legume.

Recursele adjustate cu testimoniu preparandialu, testimoniu de cualificatiune si de limb'a maghiara nu altecum atestat de conduită sè-se substérrna pana in diu'a alegerei M. O. D. Vasile Belesiu, protopresviteru in Radna, avend recurrentii a se prezenta in vre-o Dumineca seu serbatore in biseric'a din Soborsin, spre a-se face cunoscuti poporului.

Soborsin, 1. Iuliu 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **VASILIE BELESIU, m. p. protopop.**

Pentru deplinirea definitiva a postului invetatorescu dela scol'a gr. or. din Ilteu, protopresviteratulu Radnei, se escrie concursu cu terminu pana in **15,27. Augustu a. c.** in care di va fi si alegerea.

Salariulu anualu: 1) in bani gat'a 126 fl.; 2) Pentru rescumperarea aloru 9 sinici de grâu 54 fl.; 3) 9 sinici de cucuruzu sfarmatu in natura; 4) 2 mesuri de mazere in natura; 5) Pentru rescumperarea fénului 30 fl.; 6) 12 stângeni de lemne, din cari se va incaldi si sal'a de invetamentu; 7) Pentru conferintii 10 fl.; 8) Dela inmormentari eu liturghia 1 fl. si fara liturghia 50 cr.; 9)

* Cele alalte diurnale romane sunt rogate a primi in coloanele loru acesta invitare.

Cortelul liberu cu gradina de legumi ; 10) Pentru cumpărări de carti și scripturistica se va îngriji comitetul parochialu după trevintia.

Concurrentii au a substerne suplicele loru, instruite conform legii, subsemnatului protopresviteru în terminulu deschis, ér pentru a fi cunoscuti poporului, sunt poftiti, că in vre-o Dumineca ori serbatore sè se prezinte in St.

Ilteu, 14/26. Iuliu 1890.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu: VASILE BELESIU, m. p. prot. insp. scl.

Pe statuinea invetiatorésca din **Morod'a**, devenita vacanta prin mórtea fostului invetiatoru Nicolae Coeicuba, se scria concursu pana in **30 de dile dela prima publicare** in fóia „Biserica si Scol'a“, — fiind recursele adresate comitetului parochialu si trimise subscrisului inspectoru in Borosineu, pana la 11. Augustu a. c.

Emolumintele sunt:

- a) in bani gat'a 160 fl.
- b) 8 cubule bucate, parte grâu, parte cuceruzu,
- c) pentru conferinta 8 fl.
- d) pentru scripturistica 8 fl.
- e) pentru curatoratulu scoliei 6 fl.

f) 8 orgii lemne pentru invetiatoru si scola cuartiru liberu cu gradina de legumi.

Conform prescriselor legii recusele adjustate, fiind recurrentii pana la terminulu indicatu au a-se prezenta in biserica din locu, in vr'o Dumineca, séu serbatore spre a-si areta desteritatea in cantu, si tipicu.

Morod'a, 15. Iuliu 1890.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu mine: IOAN CORNEA, m. p. insp. scol.

Pe statuinea invetiatorésca dela scol'a gr. or. din Comun'a **Varvizu**, inspectoratulu Oradiei-mari, se scrie concursu cu terminu de alegere pe **26. Augustu (7. Septembrie) 1890**.

Emolumintele suntu: 1) Cuartiru liberu cu gradina de legumi 20 fl. 2) Dela 72 numere de case à 1 fl. 72 fl. 3) Dela 72 numere de case côte un'a mesura bucate pretiuitu in 90 fl. 4) Dela 47 baeti deobligati la scola de tóte dilele si cea de repetitiune à 50 cr. 23 fl. 50 cr. 5) 3 Iugere pamentu aretoriu si 5 jugere pasiune 25 fl. 6) Dile de lucru: cu plugulu 20 per. 1 fl. 20 cr, ér cu mânila 52 per 20 cr. 37 fl. 60 cr. 7) 3 orgii de lemne 15 fl. 8) Venitulu Cantoralu 25 fl. de tot: 308 fl. 10 cr.

Recusele adjustate conform Statului org. si adresate Comitetului parochialu din Varvizu sunt a-se trimite subsemnatului in Oradea-mare pana in 22. Augustu V. ér recurrentii au a-se prezenta pana la alegere in Sant'a biserica din pomenita Comuna, spre a-si areta desteritatea in cantu si tipicu.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu: TOM'A PACALA, m. p. insp. scol.

Se scrie concursu pentru statuinea invetiatorésca din comun'a **Remetea-Timisiana**, cu terminu de alegere pre diu'a de **19/31. Augustu a. c.**

Emolumintele incopiate cu acestu postu sunt: 1) Salariu ficsu 200 fl. 2) In bucate, si anume: 30 chible grâu si 30 chible cuceruzu ; 3) 3 jugere pamentu aretoriu si 2 jugere livada ; 4) $\frac{1}{2}$ jugeru cânepisce si $\frac{1}{2}$ jugeru gradina ; 5) Cuartiru liberu ; 6) 16 metri lemne pe séma scoliei si incât intrece, cade in folosulu invetiatorului ; 7) 10 fl. conferinta ; 8) 5 fl. scripturistica ; 9) Dela inmormentari unde va fi poftiti 50 cr.

Recusele provediute conform Statutului organicu, adresate Comitetului parochialu a le trimite Revds. Dnu Iosif Gradinariu, parochu si inspectoru de scóle in Szécsány per Vinga, având recurrentii a se prezenta in vr'o serbatore, pentru a-si areta desteritatea in cantari si tipicu.

Din siedinti'a comitetului parochialu din Remetea-Timisiana, tienuta la 8/20. Iuliu 1890.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu mine: I. GRADINARIU, m. p. insp. scl.

Pentru vacant'a statuinea invetiatorésca din comun'a **Bulzu**, inspectoratulu Pestesiu lui se scrie concursu cu terminu de alege pe diu'a de **12/24. Agustu 1890**.

Emolumintele sunt: 1) in bani gat'a 300 fl. v. a. 2) lemne de incalditul atât pentru invetiatoriu, cát si pentru localitatea de invetiamentu — cát va cere trebuint'a, 3) Cuartiru liberu de clasa I. si o gradina de legumi.

Recurrentii au a produce testimoniul preparandialu si de cualificatiune, pre cum si din limb'a magiara. Recusele adresate Comitetului parochialu, sunt a se trimite subsemnatului in Lugosiulu de sus p. u. Elesd, pana la 11/23. Augustu precum si a se prezenta in St. biserica — pentru de a se face cunoscutu poporului.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu TEODORU FILIPU, m. p. protop. si inspectoru scolaru.

Pentru vacant'a statuinea invetiatorésca din comun'a **Siuncuiusiu**, inspectoratulu Pestesiului, — se scrie concursu cu terminu de alegere pe **15/27. Augustu 1890**.

Emolumintele sunt: 1) in bani gat'a 300 fl. v. a. 2) 5 stângeni de lemne din carii se va incaldii si scol'a. 3) Cuartiru liberu cu gradina de legumi.

Dela recurrenti se pretinde: testimoniu preparandialu testimoniu de cualificatiune precum si din limb'a magiara.

Recusele sunt a se adresá comitetului parochialu din Siuncuiusiu si a se trimite subsemnatului in Lugosiulu de sus pana la 14/26. Augustu tot odata a se prezenta in vre-o Dumineca la St. biserica, pentru de a se face cunoscutu poporului.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu: TEODORU FILIPU, m. p. protopop. si inspectoru scolaru.

Pentru ocuparea parochiei a dou'a vacanta din **Berzav'a**, in protopresviteratulu Radnei, prin acést'a se scrie concursu cu terminu de **30 dile dela prima publicare**.

Emolumintele sunt: un'a sessiune pamentu estravilanu, birulu preotiesc si stolele indatinate.

Doritorii de a ocupá acest post, sunt poftiti a-si ascerne suplicele lor subscrisului protopresviteru pana la terminulu susindicatu, fiind instruite conform prescriselor statutului organic cu testimoniu de calificatiune pentru parochiile de a doua class'a.

Totodata sunt poftiti concurrentii, că in vre-o dumineca ori serbatore se se prezente la santa biserica, că se fie cunoscuti din partea poporului.

Radna, 6/18. Iuliu, 1890.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu: VASILIE BELESIU, m. p. protopres.

Se scrie concursu pentru deplinirea definitiva a postului invetatorescu din filia **Halalisiu**, cu terminu de alegere pe **29. Iuliu st. v. 1890**.

Emolumintele anuali: 192 fl., 8 fl. pentru lecuratoritu, 8 fl. pentru conferintie, 10 orgii de lemne, din cari

are a se incaldí scóla; in fine cuartiru liberu si gradina de legume.

Recursele, adjustate dupa recerintie, se se substerna M. O. D. Vasilie Belesiu protopresviteru in Radna.

Soborsin, 1. iuliu, 1890.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu : VASILIE BELESIU, m. p. protopop.

Pentru indeplinirea aloru doue posturi invetiatoresei dela scólele confesionale rom. gr. ort. din comun'a Curtacheri, — protopresviteratulu Siriei — se escrie concursu cu terminu de alegere pe 15/27. August 1890.

Emolumintele anuali pentru fiesce carele postu sunt: a) salariu banescu de 220 fl. v. austr., b) doue jugere pamant aratoriu si fénatiu, c) trei orgii de lemn, d) cuartiru cu gradina de legume, e) dela inmormentari mari unde'va fi poftit 40 cr, ér dela cele mici 20 cr. De curatoratu si provederea scólelor cu lemn se va in-grijí comuna. Acel'a dintre invetiatorii alesi, carele va forma si conduce corulu vocalu, afara de cele insirate va primi 40 fl. v. a. ca onorariu.

Aspirantii — carii fora alta remuneratiune au se conduca si stranile sft. biserici spre ce scop au a-se prezenta in santa biserică dovedindu desteritatea in acésta directie — sunt avisati a-si suscerne petitiunile adresate comitetului parochialu, protopresviterului si inspect. Giorgiu Popovici in Siria (Világos), dovedind ca sunt romani gr. ort. ca posed esamenulu de cualificatiune si celu din limb'a maghiara si că ce conduitu au. Competintii cu cualificatiuni mai multe, precum si acei'a cari vor dovedi desteritatea in gradinaritu si albinaritu vor fi preferiti.

Alesii numai dupa o proba de unu anu pot fi aprobatii definitivu.

Din siedint'a comit. paroch. tienuta in Curtacheri la 10 Iuniu 1890.

Ambrosiu Ungurean, m. p.

notariau.

Iosif Ursu, m. p.

pres. al com.

In contilegere cu inspectorulu cercualu.

Se escrie concursu pentru statiunea invetiatorésca dela scóla confessionala din comun'a Araneag, protopresviteratul Siriei, cu terminu de alegere pe 19/31. Augustu 1890.

Emolumintele anuali :

- salariu banescu 120 fl.
- jumatate sesiune pamant aratoriu si fénatiu,
- 48 metri cub. lemn, din cari se va incalzi si scóla,
- pentru scripturistica 5 fl.
- diurne la conferintie 5 fl.
- cortelu liberu si gradina de legume.

Aspirantii cari fara alta remuneratiune vor funga si ca conducatori de strani sunt avisati a-si suscerne petitiunile lor adresate comit. parochialu inspectorelui Giorgiu Popoviciu in Siri'a (Világos), dovedind că sunt de rel. gr. ort. ca posed esamenulu de cualificatiune si celu din limb'a maghiara si că ce conduitu au. Competintii cu cualificatiune mai multa, cei desteri in gradinaritu si albinaritu vor fi preferiti.

Alesulu numai dupa unu anu de proba va fi aprobat definitivu.

Recentii sunt avisati a-se prezenta in atare Dumineca seu serbatore pentru a si areta desteritatea in cant si tipic.

Din siedint'a comitetului dela 17/29. Iuniu 1890.

Manase Popescu m. p.

preotu.

In contilegere cu inspectorulu cercualu.

Pe statiunea invetiatorésca dela scóla gr. or. din Comun'a Cotigletiu cu filia Bucurée, protopresviteratulu Oradii-mari se escrie concursu cu terminu de alegere pe 16/28. Augustu 1890.

Emolumintele sunt :

a) dela comuu'a Cotigletiu.

1. In bani gata 92 fl. 2. 12 cubule de bucate à 5 fl. 60 fl. 3. Intravilanulu invetiatorescu 16 fl. 4. 2 vici fasole 4 fl. 5) Venitul cantoralu 8 fl. 6) 3 orgii de lemn per 8 fl. 24 fl.

b) dela comun'a Bucuroe :

7. In bani gata 58 fl. 8. 8 cubule bucate à 5 fl. 40 fl. 9. 2 vici fasole 4 fl. 10. Câte unu fuioru dela fiecare casa à 10 cr. 2 fl 50 cr. 11. Venitulu cantoralu 4 fl. de totu 312 fl. 50.

Recursele adjustate conformu stat. or. si adresate comitetului parochialu din Cotigletiu se se tramita sub-scrisului in Oradea-mare pana in 12/24. Augustu, era recurintii se se prezenteze in bisericele ambelor comune, spre a-si areta desteritatea in cantu si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu : TOM'A PACAL'A m. p. inspec-torulu scol.

Pe statiunea invetiatorésca dela scóla gr. or. din comun'a Apateulu rom., protopresviteratulu Oradii-mari, se escrie concursu cu terminu de alegere pe 18/30. Au-gustu 1890.

Emolumintele suntu :

1. In bani gata 130 fl. 2. 19 jugere pamant aretoriu 76 fl. 3. 12 cubule bucate 48 fl. 4. 4 orgii de lemn 20 fl. 5. Stóle cantorali 10 fl. 6. Cuartiru cu intravilanu 25 fl. de totu 309 fl.

Recursele adjustate conformu stat. org. si adresate Comitetului parochialu din Apateulu rom. se se tramita sub-scrisului in Oradea-mare pana in 14/27. Augustu, éra recurintii se se prezenteze in biseric'a din comun'a amin-tita spre a-si areta desteritatea in cantu si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu : TOM'A PACAL'A, m. p. inspec-torulu scolaru.

Pe statiunea invetiatorésca dela scóla gr. or. din Co-mun'a Sacalu, protopresviteratulu Oradii-mari, se escrie concursu cu terminu de alegere pe 19/31. Aug. 1890.

Emolumintele suntu :

1. Cortelu cu intravilanu computatu in 20 fl. 2. Salariulu in bani 100 fl. 3. $\frac{1}{4}$. sesiune pamant 80 fl. 4. 20 sinice de grâu 100 fl. 5. Stóle cantorale 30 fl. 6. Pasiune pentru 3 vite 6 fl. Sum'a 336 fl.

Recursele adjustate conform stat. org. si adresate Comitetului parochialu din Sacalu suntu a-se trimite sub-scrisului in Oradea-mare pana in 15/27. Aug. era recurintii au se se prezenteze pana la alegere in S. biserică spre a-si arete desteritatea in cantu si tipicu.

Se obsérva că alegandulu invetiatoriu din sum'a are-tata mai mai sus va avé se solvésca Contributiunea era-rialia si apararea de apa dupa pamantulu invetiatorescu, cari anual minte se urca pana la 28 fl.

Comitetulu parochialu

In contilegere cu : TOM'A PACALA, m. p. inspect. scol.

Pe statiunea invetiatorésaa dela scóla gr. or. din co-mun'a Siumugiu protopresviteratulu Oradii-mari se escrie concursu cu terminu de alegere pe 17/29 Augustu 1890.

Urméza in suplementu.